

Đại số - Bài 1: Căn bậc hai

Nguyễn Thành Phát

Lớp 9 (chuyên) - Trung tâm Thành Nhân

8/2022

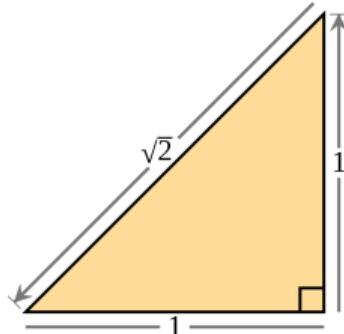
Lịch sử hình thành

$$\mathbb{N}^* = \{1, 2, 3, \dots\}$$

Không tồn tại số nguyên x thỏa mãn $2x = 1$

$$\mathbb{Q} = \left\{ \frac{1}{2}, \frac{2}{3}, \frac{p}{q}, \dots \right\}$$

Không tồn tại số hữu tỉ x thỏa mãn $x^2 = 2$

Hình: Pythagoras

Hình: Hippasus

Căn bậc hai

Căn bậc hai của số $a \geq 0$ là số x thỏa mãn $x^2 = a$.

Có hai căn bậc hai của $a > 0$

- Số dương là $\sqrt{a}$ (**căn bậc hai số học** của a),
- Số âm là $-\sqrt{a}$.

Ví dụ

Chứng minh rằng $\sqrt{2}$ là số vô tỉ.

Lời giải.

Giả sử $\sqrt{2}$ là số hữu tỉ, do đó

$$\sqrt{2} = \frac{a}{b}$$

với $a, b \in \mathbb{N}^*$ sao cho $\text{UCLN}(a, b) = 1$. Ta có $a^2 = 2b^2$ dẫn đến

$$a^2 \vdots 2 \implies a \vdots 2.$$

Do vậy $a = 2m$ với $m \in \mathbb{N}^*$, suy ra

$$(2m)^2 = 2b^2 \implies b^2 = 2m^2 \implies b \vdots 2.$$

Điều này mâu thuẫn vì $\text{UCLN}(a, b) = 1$. Vậy $\sqrt{2}$ là số vô tỉ. □

Tính chất

Với $a, b \geq 0$ thì

$$a > b \iff \sqrt{a} > \sqrt{b}.$$

Ví dụ

So sánh

a) 5 và $\sqrt{29}$,

b) 1,5 và $\sqrt{2}$.

Lời giải.

a) $5^2 = 25 < 29$ nên $5 < \sqrt{29}$.

b) $1,5^2 = \frac{9}{4} > 2$ nên $1,5 > \sqrt{2}$.

□

Căn thức bậc hai

Cho A là biểu thức đại số, $\sqrt{A}$ được gọi là **căn thức bậc hai** của A .

- Điều kiện xác định của $\sqrt{A}$ là $A \geq 0$.
- $\sqrt{A^2} = |A|$.

Ví dụ

Rút gọn

a) $\sqrt{(\sqrt{2} - 1)^2}$,

b) $\sqrt{(1 - x)^2}$ với $x > 1$.

Lời giải.

a) $\sqrt{(\sqrt{2} - 1)^2} = |\sqrt{2} - 1| = \sqrt{2} - 1$.

b) $\sqrt{(1 - x)^2} = |1 - x| = x - 1$. □

Ví dụ

Tìm điều kiện xác định của các biểu thức sau

a) $\sqrt{2x + 1}$,

b) $\sqrt{x^2 + 1}$.

Lời giải.

a) ĐKXĐ của biểu thức là

$$2x + 1 \geq 0 \iff x \geq \frac{-1}{2}.$$

b) ĐKXĐ của biểu thức là $x^2 + 1 \geq 0$. Vì

$$x^2 + 1 \geq 1 \text{ với mọi } x$$

nên ĐKXĐ là $x \in \mathbb{R}$.

□

Ví dụ

Tìm x biết

a) $\sqrt{x} = 2,$

b) $\sqrt{x+1} < 3.$

Lời giải.

a) ĐKXĐ: $x \geq 0.$ Ta có

$$\sqrt{x} = 2 \iff x = 4 \text{ (thỏa mãn)}.$$

Vậy $x = 4.$

b) ĐKXĐ: $x \geq -1.$ Ta có

$$\sqrt{x+1} < 3 \iff x+1 < 9 \iff x < 8.$$

Vậy $-1 \leq x < 8.$

□